

УДК 336.71
DOI: <https://doi.org/10.32782/business-navigator.74-2>

Тшонковскі К.
доктор економічних наук, професор,
викладач кафедри менеджменту
Академія прикладних наук (WSHIU)

Trzonkowski Konrad
Doctor of Economic Sciences, Professor,
Lecturer of the Department of Management
Academy of Applied Sciences (WSHIU)

РЕФОРМИ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ В СИСТЕМІ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ

BANKING SECTOR REFORMS IN THE MONETARY POLICY SYSTEM

У статті проаналізовано питання ефективності реформ сфери банківської діяльності в умовах кризового становища. Проведено аналітичне дослідження реалізованих заходів реформування банківського сектору, як вагової складової системи монетарної політики країни. Указано, що банківський сектор, є основним регулятором монетарної політики країни, та контролює найбільш важливі напрямки фінансово-економічної системи держави. Але наразі, перед економічною сферою країни та її банківським сектором зокрема, постали серйозні загрози, які потребують конкретних пропозицій щодо їх вирішення. Зазначено, що особливої актуалізації набувають питання визначення чинників і факторів підтримки економіки країни та пошуку дієвих реформ банківського сектору в системі монетарної політики. Указано, що банківські кризи є показником нестабільності та девальвацій в економіці. Для уникнення їх повторення чи зниження негативного впливу, варто розробити механізм, який передбачатиме посилення пруденційних вимог до всіх учасників ринку. Зауважено на тому, що після проведених у 2016–2017 рр., реформ банківського сектору України у сфері корпоративного кредитування, банки почали більш охоче надавати позики за невеликими сумами. Відповідно провели кроків знизився рівень концентрації кредитного портфеля. Зазначено, що здійснені реформи спонукали банки більше зважати на фінансовий стан боржників, що дало змогу розширити доступ фінансово стійкіших клієнтів до кредитування. Зауважено на тому, що реформа банківського сектору повинна бути найвищим пріоритетом системи монетарної політики, якщо країна має намір у найближчі роки удосконалити та реалізувати свій потенціал економічного зростання.

Ключові слова: монетарна політика, банківська діяльність, фінанси, економіка, менеджмент.

In the article the efficiency of implementation of reforms in the banking sector in the conditions of crisis is analysed. An analytical study of the implemented measures of reforming the banking sector as a significant component of the country's monetary policy system has been carried out. It is indicated that the banking sector, as the main regulator of the country's monetary policy, keeps the most important blocks of the financial system of the state under absolute control. But at present, the country's economic sector and its banking sector in particular is facing serious threats that require concrete proposals to resolve them. It is specified that the issues of determining the factors and factors that support the country's economy and the search for effective reforms of the banking sector in the monetary policy system are becoming particularly relevant. It is stated that banking crises are an indicator of instability and devaluation of the economy. To avoid their recurrence or mitigate their negative impact, government regulators should develop a mechanism that would strengthen prudential requirements for market participants – financial companies. It is noted that after the reforms of the banking sector of Ukraine in the field of corporate lending in 2016–2017, banks became more willing to provide loans for small amounts, and consequently, the concentration of the loan portfolio decreased. It is noted that the implemented reforms have encouraged banks to pay more attention to the financial condition of debtors, which has allowed to expand access to credit for financially stable clients. It is emphasised that banking sector reform should be the highest priority of the monetary policy system if the country intends to improve and realise its economic growth potential in the coming years. It is concluded that reformation efforts should be aimed at strengthening the supervisory structure, enhancing prudential requirements, increasing transparency of banking operations, management and financial reporting, as well as facilitating the consolidation of fragmented private banks and equalising of the playing field between private and state-owned banks, in particular, given the dominant position of the National Bank and the full guarantee of household deposits in private banks.

Key words: monetary policy, banking, finance, economy, management.

Постановка проблеми. Як основний регулятор монетарної політики країни, банківський сектор тримає під абсолютним контролем найважливіші блоки фінансової системи держави. Наразі, перед економічною сферою країни та її банківським сектором зокрема, постали надзвичайно серйозні загрози та виклики на макро- та мікрорівні. Продовження військової агресії з боку Росії потребуватиме від України значних економічних витрат і призведе до зменшення експорту, тобто погіршення сальдо поточного рахунку, що негативно відобразиться на фінансовій ситуації. Разом з тим, варто зазначити, що можливість виходу держави на зовнішні ринки запозичень вкрай обмежена. Значною мірою це пов'язано з практично відсутніми можливостями для прядення економічних реформ, зокрема щодо посилення захисту прав власності, інвестора, кредитора, споживача фінансових послуг тощо.

«Скорочення виробництва, девальвація національної валюти, інфляційний тиск на економіку та зниження інвестиційної активності ускладнили функціонування банківського сектору економіки. Негативно впливає на здатність банків забезпечувати економіку фінансовими ресурсами й відсутність сучасних стратегій розвитку, спрямованих на вирішення проблеми стабільного функціонування банківської системи та підвищення її ролі у забезпеченні сталого розвитку реального сектору економіки» [1, с. 5]. «Ефективне функціонування вітчизняної економіки залежить від здатності банківських установ задовольняти потреби споживачів фінансових послуг: суб'єктів господарювання та населення. Незахищеність від зовнішнього середовища та вплив негативних внутрішніх факторів зумовлюють необхідність постійного удосконалення банківської діяльності та пристосування до нових умов шляхом розроблення і реалізації фінансової політики, яка відповідає поточним потребам [2, с. 65]. За таких умов актуальним є питання аналізу чинників і факторів підтримки економіки країни та пошуку дієвих реформ банківського сектору в системі монетарної політики, який є вагомим напрямком стабілізації країни в умовах кризи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інформаційним та методичним базисом вивчення питання щодо реформування банківського сектору країни та ведення монетарної політики є праці таких зарубіжних та українських вчених і науковців, як Стокхаммер Е. і Бентссон Е., які вивчали питання банківської та фінансової діяльності в сучасній економіці [3, с. 304–326]; дослідники Аїяді Р., Гроен В., Сассі І., Матлуті В., Рей Х., Обрі О. провели моніторинг банківських бізнес-моделей в Європі [4]; автори Міщенко В. та Льон І. визначили роль монетарного регулювання у стимулюванні економічного розвитку [5, с. 75–93]; науковець Данилишин Б. аналізував ключові напрямки монетарної політики України [6, с. 9–25]; Лепушинський В. досліджував питання процесів монетарної політики в умовах запровадження інфляційного таргетування [7, с. 25–39]; дослідник Шелудько С. вивчав питання визначення облікової ставки центрального банку [8, с. 118–122]; науковці Погореленко Н. та Глущенко О. досліджували питання ролі прогнозування в системі реалізації монетарної політики [9, с. 25–52]; Алексеєвською Г. і Якубовським С. проаналізовано чинники кризових економічних явищ та вплив нетрадиційних методів монетарної політики на фінансові

ринки [10, с. 24–27]; Юрчишин В. вивчав питання посилення значимості монетарної політики в країнах Центральної і Східної Європи у посткризовий період [11, с. 2–147]; Стечишин Т. та Руда О. досліджували питання ведення монетарної політики Європейського центрального банку у контексті глобальних фінансових змін [12, с. 1061–1067]; Лопух К. досліджував процеси координації монетарних підходів у здійсненні стабілізаційної політики в країнах Європейського Союзу та Україні [13, с. 33–36]; Буковинський С., Унковська Т. та Джус М., які займалися питаннями розробки монетарної стратегії подолання стагфляційної кризи [14, с. 4–30]; Баженова Ю. вивчала питання пливу банківського сектору на умови кредитування [15, с. 1–29]; Глазунов А. досліджував роль банків у зростанні корпоративного кредитування в Україні [16, с. 1–16] та інші.

Зважаючи на проведений аналіз інформаційних джерел, варто зауважити на тому, що в умовах існуючих реалій економіки, питання реформування монетарної політики потребує нових підходів та упровадження нестандартних рішень, що породжує проблему у більш детальному вивченні питання розвитку банківського сектору, як одного з важливих напрямів монетарної політики країни, який регулює фінансову її діяльність, та проведенні більш ґрунтовних досліджень у даній сфері.

Формулювання завдання дослідження. Метою статті є аналіз проведених реформ у сфері банківської діяльності в умовах кризового становища.

Завдання статті передбачає проведення аналітичного дослідження реалізованих заходів реформування банківського сектору, як вагомій складовій системи монетарної політики країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Банківські кризи є показником нестабільності та девальвацій в економіці. Для уникнення їх повторення чи зниження негативного впливу, державним регуляторам варто розробити механізм, який передбачатиме посилення пруденційні вимоги до учасників ринку – фінансових компаній. Так, наприклад, найглибша банківська криза, яка сталася в Україні у 2014–2016 рр. унаслідок накопичених, у попередні десятиліття проблем, стала поштовхом до оновлення Положення про пруденційні вимоги до фінансових компаній [17].

Для подолання наслідків кризи та покращення економічної ситуації на макrorівні, а також підвищення стійкості фінансового сектору до можливих майбутніх негативних змін, Національним банком було проведено реформу банківського регулювання та нагляду. Зокрема, було посилено вимоги до управління банками кредитним ризиком. Нові правила вимагали більш вимогливої оцінки ризиків з огляду на фінансовий стан клієнтів. Відтак змінилася культура кредитування банками [18, с. 29]. У процесі дослідження питання реформ банківського сектору в системі монетарної політики, нами було використано аналітичні матеріали економіста-дослідника Баженової Ю., зокрема бралися до уваги узагальнення результатів реформ банківського сектору України у сфері корпоративного кредитування, проведених у 2016–2017 рр. Так, згідно її узагальнення [15; с. 1–29], можна констатувати що дослідження проводилося у два етапи: спершу визначено, як змінилися умови кредитування та вимоги банків до позичальників; згодом проаналізовано, як швидко й на яких умовах підприємства, які мали кредити в збанкрутілих бан-

ках, змогли отримати нові позики в інших фінансових установах. Часом завершення реформи в дослідженні визначено I квартал 2017 р.: доти було впроваджено більшість нових вимог та завершено виведення з ринку більшості банків, що їм не відповідали [18, с. 29].

У першій частині дослідження було визначено середню зміну характеристик кредитів та фінансового стану боржників (умови кредитування) унаслідок реформи. Порівнювалися процентні ставки та спреда (різниця між ставкою за кредитами та середньою міжбанківською ставкою), розмір та строк кредитів, а також фінансові показники боржників – боргове навантаження, рентабельність активів та капіталу – за кредитами, що банки надавали до реформи та після неї. Щоб визначити вплив на умови кредитування безпосередньо реформи, кредити до вибірки відібрано методами зіставлення: до вибірки включено кредити, надані до та після реформи, що подібні за ключовими характеристиками, крім тих, зміна яких досліджувалася [18, с. 29].

Результати дослідження засвідчують, що проведені реформи спонукали банки більше зважати на фінансовий стан боржників та зрештою розширила доступ фінансово стійкіших клієнтів до кредитування. У середньому після 2017 р. прибуткові фірми мають на 7,3% більше шансів отримати кредити порівняно з докризовим періодом. Відтоді ж корпоративні позичальники банків мають кращі показники рентабельності активів та нижчу кредитованість. Через нижче боргове навантаження та більшу частку капіталу, боржники в середньому демонструють меншу рентабельність капіталу, що, правда, для прибуткових компаній ця різниця не суттєва (табл. 1) [18, с. 29].

Отже, аналізуючи дані табл. 1, можна констатувати факт того, що проведена банківська реформа зробила кредитування доступнішим для фінансово стійких клієнтів. Варто зауважити на тому, що після проведених у 2016–2017 рр., реформ банківського сектору України у сфері корпоративного кредитування, банки почали більш охоче надавати позики за невеликими сумами, і відповідно цього знизилася й концентрація кредитного портфеля. Після кризового періоду 2015 р. середній розмір позики зменшився на 15,4% в еквіваленті іноземної валюти, для неприбуткових підприємств позики стали майже вдвічі меншими. А от строковість кредитів не змінилася. Оскільки реформа збіглася в часі зі

зниженням процентних ставок, знизилася вона й за кредитами, наданими після 2017 р. Разом із тим, для прибуткових позичальників знизилася й процентні спреда: зменшення ризиків для банків знизило премію за ризик, що закладається в ставки [18, с. 29].

У другій частині проведеного дослідження визначено рушії отримання нових позик фірмами, які мали кредити в збанкрутілих банках. Для цього використано моделі «виживання». Результати свідчать про те, що прибуткові клієнти збанкрутілих банків мають на 79% більше шансів отримати нову позику, ніж збиткові. Найвпевненіше у компанії кредитів одночасно в декількох банках також підвищує шанси отримати нову позику після банкрутства кредитора. А от позичальники, які мали дефолтні кредити в минулому, отримують нові кредити на 55% рідше, аніж фірми, які вчасно сплачували обслуговували заборгованість. Значного ефекту від розміру фірми та її закредитованості на можливість отримання нових кредитів [18, с. 29]. Загалом, проведене дослідження показало, що менш надійні банки, які згодом йшли з ринку, надавали кредити клієнтам майже вдвічі швидше, ніж стійкі банки, – протягом року. Фінансові показники фірм, які мали позики в закритих під час реформи банках, з часом погіршилися порівняно з фірмами, які отримували позики в інших банках. Зважаючи на результати проведеного аналізу щодо чинників отримання позик, можна сказати, що прибуткові та законслухняні фірми легше отримували нові позики після банкрутств колишніх кредиторів. Варто зауважити на тому, що корпоративне кредитування частково сповільнюється через посилення кредитних стандартів. Однак, разом з тим, суттєвий вплив на процеси кредитування має й якість кредитного портфеля, який знаходиться у прямій залежності від стабілізації економічної ситуації на мікрорівні та зростання економіки країни загалом.

Говорячи про активізацію системи кредитування на макрорівні, варто зазначити, що активність кредитних процесів визначається як попитом позичальників на кредитні ресурси, так і готовністю кредиторів його задовольнити. Тому, варто більш докладно дослідити процеси та роль чинників попиту та пропозиції в системі кредитування в Україні.

У результатах дослідження [16, с. 1–16] щодо умов кредитування під час криз, було використано дані

Таблиця 1

Зміна умов кредитування внаслідок реформи*, **

Показники	Ефект впливу	
	усі компанії	збиткові компанії
Розмір позики, еквівалент тис. євро	-27,89**	-83,39*
Відсоткова ставка, в. п.	-5,10**	-5,06**
Відсотковий спред, в. п.	-1,86**	-0,57
Строковість позики, днів	12,12	-7,11
Прибутковість	1,07**	-
Борг/ЕВІТДА (боргове навантаження)	-1,11**	0,49
Коефіцієнт рентабельності активів, в. п.	0,70**	4,82**
Коефіцієнт рентабельності капіталу, в. п.	-1,86**	-4,97**

Примітка:

* Прибутковість – бінарна змінна: 1 для прибуткових та 0 для збиткових компаній;

** Статистична значущість коефіцієнта на рівні 1% та 10% відповідно.

Джерело: побудовано на основі розрахунків НБУ [16]

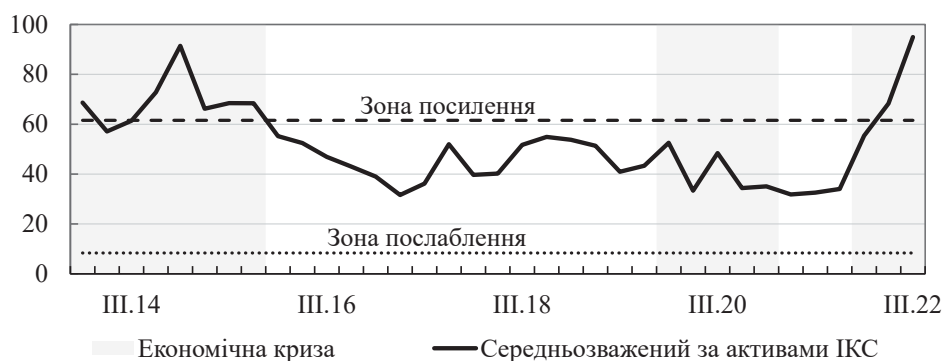

Рис. 1. Середньозважений за активами ІКС

Джерело: побудовано на основі даних НБУ [16; 18]

56 платоспроможних банків, що мають понад 90% активів, за період з I кв. 2013 р. до III кв. 2022 р. (рис. 1).

На першому етапі дослідження оцінено індекс кредитних стандартів (ІКС), що відображає пропозицію кредитів з огляду на умови кредитування. На другому – оцінюється вплив ІКС та низки інших показників, зокрема чинників кредитного попиту, на обсяги наданих банками бізнесу кредитів. Відповіді на питання щодо умов кредитування можна звести до трьох категорій: «посилилися», «не змінилися» та «послабилися».

За допомогою упорядкованої логістичної моделі відповіді банків пояснені такими чинниками як темп девальвації гривні, економічне зростання, ліквідність, процентні ставки за новими міжбанківськими кредитами та конкуренція банків. Модель трансформує відповіді опитувальника в оцінки ймовірності посилення стандартів кредитування, що згодом нормалізовано до значень у проміжку від 0 до 100 – таким чином, отримано ІКС. Вищі значення індексу сигналізують про вищу ймовірність посилення кредитних стандартів, а отже скорочення пропозиції кредитів [18, с. 30]. Найчастіше банки зазначали про незмінність стандартів кредитування, тож такі відповіді модель прогнозує найточніше. За всю історію опитування тільки 28% відповідей свідчили про посилення кредитних стандартів і ще 10% – про їхнє послаблення. Цієї інформації достатньо, щоб модель сигналізувала навіть про незначну зміну ймовірностей посилення або послаблення кредитних стандартів, що пояснюється переліченими макрофакторами. Результати вказують, що посилення кредитних стандартів передусім визначається зростан-

ням процентних ставок на міжбанківському ринку та спадом економічної активності, а послаблення – конкуренцією між банками. Середньозважений за активами ІКС вказує на посилення кредитних стандартів на рівні банківського сектору лише у 2015 та 2022 рр., що збігається з епізодами криз [18, с. 30].

На другому етапі дослідження зміна обсягу нових корпоративних кредитів пояснюється низкою чинників, у тому числі ІКС як індикатором пропозиції. Інші чинники: економічна активність, як вимірник попиту на кредити, рівень процентних ставок, частка непрацюючих активів, ліквідність банків та доступ до фондування (табл. 2).

Для проведення оцінки використано методику панельної регресії з фіксованими ефектами. Результати дослідження підтверджують, що посилення кредитних стандартів стримує гривневе кредитування. Підвищення ІКС на одну поділку та впровадження адекватно жорсткіших кредитних стандартів банками, які мають 1% кредитів сектору, зменшує обсяги нового кредитування в гривні на 0,7%. Цей ефект проявляється через шість місяців. Виявлено вищий ефект від зміни ІКС для менших банків: він значущий як для гривневих кредитів, так і позик в іноземній валюті. Разом із тим значний позитивний вплив на нове кредитування має зростання реального ВВП, що підживлює попит на кредити, та зниження частки непрацюючих активів.

Отже, провівши узагальнення щодо умов та чинників зміни обсягу нових корпоративних кредитів, можна констатувати факт того, що пропозиція має значний, але не вирішальний вплив на корпоративне кредитування.

Таблиця 2

Вплив чинників кредитування на зміну обсягів нових кредитів для бізнесу*

Змінна	Кредити в гривні	Кредити в іноземній валюті
ІКС	-0,7%*	-0,7%
Зміна реального ВВП, р/р	1,0%*	3,0%*
Частка непрацюючих кредитів -	0,2%*	-0,3%*
Відсоткові ставки за новими депозитами	1,0%	3,2%
Відсоткові ставки за новими кредитами у відповідній валюті	2,1%	0,7%
Норматив короткострокової ліквідності	0,1%	0,3%

* Примітка: статистична значущість фактора на рівні 0.1%.

Джерело: побудовано на основі даних НБУ [18]

Висновки. Отже, реформа банківського сектору повинна бути найвищим пріоритетом системи монетарної політики, якщо країна має намір у найближчі роки удосконалити та реалізувати свій потенціал економічного зростання. Зусилля зі здійснення реформи мають бути зосереджені на зміцненні наглядової структури, посиленні пруденційних вимог, збільшенні рівня прозорості банківських операцій, управлінні та фінансовій звітності, а також на полегшенні консолідації фрагментарних при-

ватних банків і вирівнюванні ігрового поля між приватними та державними банками, зокрема, з огляду на домінуюче становище Нацбанку та повну гарантію депозитів населення в приватних банках. Зважаючи на вищевикладене, подальші дослідження мають бути спрямовані на пошук нових форм стимулювання фінансового сектору країни, зокрема на розширенні шляхів отримання кредитів та зниженню порогу боргового навантаження для представників малого та середнього бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Варцаба В.І., Заславська О.І. Сучасне банківництво: теорія і практика. Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. 364 с.
2. Коваль С. Особливості фінансової політики банківських установ в контексті сучасних реалій. *Вісник ТНЕУ*. 2015. Вип. 4. С. 65–73.
3. Stockhammer E., Bengtsson E. Financial effects in historic consumption and investment functions. *International Review of Applied Economics*. 2020. Vol. 4. 34(3). P. 304–326.
4. Ayadi R, Groen W., Sassi I., Mathlouthi W., Rey H., Aubry O. Banking business model monitor 2015: Europe. Centre for European Policy Studies. 2016. URL: <https://www.ceps.eu/ceps-publications/banking-business-models-monitor-2015-europe/> (дата звернення: 07.01.2024).
5. Міщенко В.І., Льон І.М. Роль монетарного регулювання у стимулюванні економічного розвитку. *Фінанси України*. 2017. № 4. С. 75–93.
6. Данилишин Б.М. Основні напрями монетарної політики України. *Фінанси України*. 2018. № 2. С. 9–25.
7. Лепушинський В. Стратегічний документ з монетарної політики в умовах запровадження в Україні інфляційного таргетування. *Вісник Національного банку України*. 2015. № 233. С. 25–39.
8. Шелудько С.А. Облікова ставка центрального банку як інструмент валютного регулювання. *Регіональна економіка та управління*. 2015. № 4(07). Ч. 2. С. 118–122.
9. Погореленко Н.П., Глущенко О.В. Прогнозування: сутність і значення для реалізації монетарної політики. *Економічна теорія та право*. 2021. № 4(47). С. 25–52.
10. Алексеевська Г.С., Якубовський С.О. Вплив нетрадиційних методів монетарної політики на фінансові ринки: теоретичний аспект. *Вісник Одеського національного університету*. 2017. Т. 22. Вип. 12. С. 24–27.
11. Юришин В. Посилення значимості монетарної політики в країнах Центральної і Східної Європи у посткризовий період і рекомендації для України. Київ : Заповіт, 2019. 147 с.
12. Стечишин Т.Б., Руда О.Я. Дослідження монетарної політики Європейського центрального банку у контексті глобальних фінансових змін: уроки для України. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 9. С. 1061–1067.
13. Лопух К. Координація монетарних підходів у здійсненні стабілізаційної політики в країнах Європейського Союзу та Україні. *Економіст*. 2015. № 9. С. 33–36.
14. Буковинський С.А., Унковська Т.Є., Джус М.О. До питання розробки монетарної стратегії подолання стагфляційної кризи. *Економіка України*. 2015. № 8. С. 4–30.
15. Bazhenova Y. Effects of Banking Sector Cleanup on Lending Conditions: Evidence from Ukraine. *IHEID Working Papers No. 06-2023*. Geneva: Graduate Institute of International and Development Studies. 2023. 29 p.
16. Hlazunov A. Corporate credit growth determinants in Ukraine: bank lending survey data application. *IHEID Working Papers No. 16-2023*. Geneva: Graduate Institute of International and Development Studies. 2023. 16 p.
17. Проект Положення про пруденційні вимоги до фінансових компаній. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/proekt_2023-11-09.pdf (дата звернення: 07.01.2024).
18. Звіт про фінансову стабільність. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-gruden-2023-roku> (дата звернення: 07.01.2024).

References:

1. Vartsaba V. I., Zaslavs'ka O. I. (2018) *Suchasne bankivnyctvo: teoriia i praktyka* [Modern banking: theory and practice]. Uzhhorod: UzhNU "Hoverla". (in Ukrainian)
2. Koval' S. (2015) Osoblyvosti finansovoi polityky bankiv's'kykh ustanov v konteksti suchasnykh realij [Features of the financial policy of banking institutions in the context of modern realities]. *Visnyk TNEU – Bulletin of TNEU*, vol. 4, pp. 65–73.
3. Stockhammer E., Bengtsson E. (2020) Financial effects in historic consumption and investment functions. *International Review of Applied Economics*, vol. 34(3), pp. 304–326.
4. Ayadi R, Groen W., Sassi I., Mathlouthi W., Rey H., Aubry O. (2016) Banking business model monitor 2015: Europe. *Centre for European Policy Studies*. Available at: <https://www.ceps.eu/ceps-publications/banking-business-models-monitor-2015-europe/> (accessed January 7, 2024).
5. Mischenko V. I., L'on, I. M. (2017) Rol' monetarnoho rehuliuвання u stymuliuванні ekonomichnoho rozvytku [The role of monetary regulation in stimulating economic development]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, no. 4, pp. 75–93.
6. Danylyshyn V. M. (2018) Osnovni napriamy monetarnoi polityky Ukrainy [Main directions of monetary policy of Ukraine]. *Finansy Ukrainy – Finances of Ukraine*, no. 2, pp. 9–25.
7. Lepushyn's'kyj V. (2015) Stratehichnyj dokument z monetarnoi polityky v umovakh zaprovadzhennia v Ukraini inflatsiynoho tarhetuvannia. [Strategic document on monetary policy in the context of the introduction of inflation targeting in Ukraine]. *Visnyk Natsional'noho banku Ukrainy – Bulletin of the National Bank of Ukraine*, no. 233, pp. 25–39.

8. Shelud'ko S. A. (2015) Oblikova stavka tsentral'noho banku iak instrument valiutnoho rehuliuвання [Central Bank Discount Rate as an Instrument of Currency Regulation]. *Rehional'na ekonomika ta upravlinnia – Regional economy and management*, no. 4(07), vol. 2, pp. 118–122.
9. Pohorelenko N. P., Hluschenko O. V. (2021) Prohnozuvannya: sutnist' i znachennia dlia realizatsii monetarnoi polityky [Forecasting: the essence and importance for the implementation of monetary policy]. *Ekonomichna teoriia ta pravo – Economic theory and law*, no. 4(47), pp. 25–52.
10. Alekseiivs'ka H. S., Yakubovs'kyj S. O. (2017) Vplyv netradytsiinykh metodiv monetarnoi polityky na finansovi rynky: teoretychnyj aspekt [The Impact of Unconventional Monetary Policy Methods on Financial Markets: A Theoretical Perspective]. *Visnyk Odes'koho natsional'noho universytetu – Bulletin of Odesa National University*, t. 22, vol. 12, pp. 24–27.
11. Yurchyshyn V. (2019) Posylennia znachymosti monetarnoi polityky v krainakh Tsentral'noi i Skhidnoi Yevropy u post-kryzovyj period i rekomendatsii dlia Ukrainy [Strengthening the importance of monetary policy in Central and Eastern Europe in the post-crisis period and recommendations for Ukraine]. Kyiv: Zapovit. (in Ukrainian)
12. Stechyshyn T. B., Ruda, O. Ya. (2017) Doslidzhennia monetarnoi polityky Yevropejs'koho tsentral'noho banku u konteksti hlobal'nykh finansovykh zmin: uroky dlia Ukrainy [Research of the European Central Bank's Monetary Policy in the Context of Global Financial Changes: Lessons for Ukraine]. *Ekonomika i suspil'stvo – Economy and Society*, vol. 9, pp. 1061–1067.
13. Lopukh K. (2015) Koordynatsiia monetarnykh pidkhodiv u zdijsnenni stabilizatsiynoi polityky v krainakh Yevropejs'koho Soiuzu ta Ukraini [Coordination of monetary approaches in the implementation of stabilization policy in the European Union and Ukraine]. *Ekonomist – Economist*, no. 9, pp. 33–36.
14. Bukovyns'kyj S. A., Unkovs'ka T. Ye., Dzhus M. O. (2015) Do pytannia rozrobky monetarnoi stratehii podolannia stahfliatsiynoi kryzy [On the development of a monetary strategy to overcome the stagflationary crisis]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, no. 8, pp. 4–30.
15. Bazhenova Y. (2023) Effects of Banking Sector Cleanup on Lending Conditions: Evidence from Ukraine. *IHEID Working Papers No. 06-2023*. Geneva: Graduate Institute of International and Development Studies.
16. Hlazunov A. (2023) Corporate credit growth determinants in Ukraine: bank lending survey data application. *IHEID Working Papers No. 16-2023*. Geneva: Graduate Institute of International and Development Studies.
17. Proiekt Polozhennia pro prudentsijni vymohy do finansovykh kompanij [Revised Prudential Requirements for Financial Companies]. Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/proekt_2023-11-09.pdf (accessed January 7, 2024).
18. Zvit pro finansovu stabil'nist' [A report on financial stability]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-gruden-2023-roku> (accessed January 7, 2024).